

KURENDA

KURJI DIECEZJALNEJ WILEŃSKIEJ.

Kurja Diecezjalna Wileńska.

D. 8. X. 1921.

Nr. 4542/B.

DO PRZEWIELEBNEGO DUCHOWIEŃSTWA DIECEZJI WILEŃSKIEJ.

Wejście w posiadanie czyli wprowadzenie w posiadanie beneficjum (introductio in possessionem) powinno się odbywać według następujących kanonicznych przepisów i zwyczajów diecezji Wileńskiej.

„Missio in beneficii possessionem fiat secundum modum iure patriculari praescriptum, vel legitima consuetudine receptum, nisi iusta ex causa Ordinarius ab eo modo seu ritu expresse in scriptis dispensaverit, quo in casu haec dispensatio locum tenet captae possessionis“ (Can. 1444 § 1).

Kapłan wtedy tylko zaczyna być proboszczem, gdy obejmie parafię według przepisów prawnych.

Przed objęciem parafii albo w czasie objęcia powinien wobec Ordynariusza lub jego delegata złożyć wyznanie wiary według wzoru podanego w Kodeksie.

„Curam animarum parochus obtinet a momento captae possessionis ad normam can. 1443—1445; et ante possessionem aut in ipso possessionis capiendae actu fidei professionem edere debet, de qua in can. 1406, § 1, n. 7.“ (Can. 461).

U nas wręczenie inwentarza przez dziekana lub delegata Ordynariusza wobec świadków uważa się za moment objęcia parafii. Gdyby inwentarza nie było, sporządza się akt objęcia parafii.

Inwentarz podpisuje proboszcz ustępujący, nowonaznaczony oraz dziekan lub delegat pod pieczęcią parafii i dziekana lub delegata.

Akt wprowadzenia w posiadanie wraz z jednym egzemplarzem inwentarza dziekan lub delegat przesyła do Kurji.

Gdydy przy objęciu parafji wynikły nieporozumienia na tle gospodarczem lub finansowem, załatwić takowe ma dziekan lub delegat, a w razie nieporozumienia przedstawić do decyzji Kurji. Inwentarz wszakże powinien być sporządzony i podpisany.

Clericus sic institutus seu installatus obtinet omnia iura spiritualia et temporalia beneficii. A die captae possessionis beneficii et non antea recipit fructus eius (Prümmer „Manuale iuris“ 1920. p. 490.) et a die *tantummodo adeptae canonicae possessionis* ad normam can. 1444, § 1, vel initi officii *valide assistit matrimonio* ut parochus loci (Can. 1095).

Przy translokacie pierwszy urząd wtedy tylko uważa się za wakujący, gdy duchowny bierze w posiadanie drugi (nisi aliud a iure cautum sit vel a legitimo Superiore praescriptum), a więc i dochody z pierwszego bierze do tej chwili, dopóki nie wszedł w posiadanie drugiego.

Proboszcz lub administrator powinien objąć stanowisko w przeciągu miesiąca od chwili otrzymania nominacji, wikariusz — w ciągu tygodnia.

Urząd kościelny traci się — *vacat ipso facto et sine ulla declaratione* — jeśli duchowny w czasie oznaczonym przez prawo, albo określonym, jak wyżej, przez Ordynariusza zaniedba objąć ofiarowanego sobie urzędu (Can. 188, n. 2).

Biskup Wileński † JERZY.

Kanclerz Kurji X. Chalecki.

Formula instrumenti installationis.

Anno Domini 192... die..... ego infrascriptus, ex delegatione Emi Rmi ac Illmi Episcopi Vlnensis mihi facta die.... mensis... anni 192... RDnum N. N., emissa ab eodem fidei professione, introduxi et immisi in veram, realem et actuaalem possessionem eccsiae parochialis N. et omnium et singulorum iurium pertinentium et emolumentorum eiusdem ecclesiae, observatis ceremoniis consuetis. Acta sunt haec praesentibus praeter fidelium c. niam testibus specialiter ad hoc assumptis, qui hisce litteris una mecum subscriperunt.

N. N., decanus

(Professionem fidei vide in Codice Iuris Canonici).

Kurja Diecezjalna Wileńska.

8. X. 1921.

Nr. 4543/B.

W SPRAWIE DELEGACJI OBCYCH KAPŁANÓW DO ASYSTENCJI PRZY ZAWIERANIU ŚLUBÓW MAŁŻEŃSKICH.

Należy ściśle przestrzegać przepisanych kanonów co do zwyczajnej formy zawierania małżeństwa. Forma zwyczajna polega na tem, aby małżeństwo było zawarte wobec własnego proboszcza (administratora), ordynariusza lub kapłana przez jednego z nich delegowanego oraz wobec dwóch świadków.

Kanony 1095 § 2 i 1096 § 1 zwracają szczególniejszą uwagę na delegowanie innych kapłanów.

Delegacji na asystencję przy ślubie mogą na swoim terytorjum udzielać proboszcz i ordynariusz miejscowy. „*Parochus et loci Ordinarius qui matrimonio possunt valide assistere, possunt quoque alii sacerdotes licentiam dare ut intra fines sui territorii matrimonio valide assistat*“ (can. 1095 § 2).

Dekret „*Ne temere*“ wyrażał to pozwolenie ogólniej: „*Parochus et loci Ordinarius licentiam concedere possunt alii sacerdoti determinato ac certo, ut matrimoniis intra limites sui territorii adsistat*“. Mówił więc dekret o wielu wypadkach, nowy zaś Kodeks wspomina o jednym wypadku i ściślej podkreśla nieodzowność dokładnego oznaczenia kapłana oraz samego małżeństwa: „*Licentia assistendi matrimonio concessa ad normam can. 1095, § 2, dari expresse debet sacerdoti determinato ad matrimonium determinatum, exclusis quibuscumque delegationibus generalibus, nisi agatur de vicariis cooperatoribus pro paroecia cui addicti sunt; secus irrita est*“ (1096 § 1). Dokładnie to tłumaczy Błat: „*Matrimonia singula sunt designanda in concessione licentiae pro unoquoque (sacerdote delegato)*“ (Commentarium Codicis, liber III, pag. 647).

Proboszcz może dać ogólną delegację tylko swoim wikariuszom-współpracownikom parafji, do której są przydzieleni, nie może zaś jej ogólnie udzielić sub poena nullitatis innym, np. prefektom szkół, jeśli oni zarazem nie są wikariuszami parafjalnymi.

Delegacja, udzielana kapłanom, powinna być dana expresse — verbis, scripto vel aequipollentibus signis (nutibus), t. j. powinna być wyraźna. Delegacja domyślna — tacita, praesumpta, interpretativa — nie wystarcza. Wskazana jest rzeczą, aby delegacja była dana na piśmie. In casu necessitatis może być udzielona telegraficznie. Kapłan delegowany powinien być

ściśle określony. Sacerdos determinatur „singulariter per nomen et cognomen, aut per qualitatem, vel cirstumstantias in licentiae concessione expressas ita, ut dubitari non posset de persona, cui censeatur dari mandatum“ (Blat op. c. p. 646). Można równocześnie delegować kilku kapłanów, by ewentualnie jeden drugiego mógł wyręczyć. W akcie delegacji można tak się wyrazić: „Cooperatori (vicario) in paroecia N., primo cooperatori in N., omnibus cooperatoribus vicariis ad Portam Acialem Vilnae, clerico parochiali paroeciae N.“ Nieważna jest delegacja nieokreślona. Nie można też delegować urzędu parafjalnego (officium parochiale). (Noldin „De Sacramentis“ 1920, p. 742).

Akt delegacji powinien ściśle oznaczać osoby, wchodzące w związki małżeńskie. Nieważne jest więc pozwolenie na asystencję przy wszystkich małżeństwach, jakie zgłoszą np. w ciągu miesiąca. („Prawo Kanoniczne“ X. Dr. Grabowski).

Z powodu braku któregokolwiek warunku, wymaganego przez omawiany kanon 1096, delegacja jest nieważna („irrita est“, quod est idem ac si deesset omnino).

Proboszcz wówczas tylko może udzielić delegacji innemu kapłanowi, gdy sprawdzi, że strony są wolnego stanu i że nie zachodzi żadna kanoniczna przeszkoda. Kodeks nie wymaga od kapłana delegowanego obowiązku badania wolnego stanu oraz innych przeszkód, jak tego żądał dekret „Ne temere“. „Eapropter licentiam recipiens potest procedere tuta conscientia et illi matrimonio tanquam secundum canones licito adsistere“. (Blat p. 647).

Proboszcz, wyjeżdżając na jakiś czas z parafji, pozostawia zastępcę — „vicarium substitutum ab Ordinario probandum“ (c. 465 § 4). Zastępca ma wszystkie prawa duszpasterskie „nisi Ordinarius loci vel parochus aliquid exceperint“. Może więc subdelegować innego kapłana do asystencji przy ślubach. — Zastępca jednak, przybrany przez proboszcza bez wiedzy i aprobaty Ordynariusza, powinien być upoważniony w każdym zosobna wypadku do dawania ślubów. Delegację ogólną może on otrzymać wówczas tylko, jeśli jest zarazem zwykłym kooperatorem (vicarius cooperator). Tylko Ordynariusz ustanawia zastępców i wikariuszów i tylko takich można ogólnie upoważniać do asystencji przy zawieraniu ślubów.

Wikariusze-współpracownicy (cooperatores), których źródłem władzy jest delegacja (in iure non veniunt parochorum nomine), mając delegację ogólną do dawania ślubów w swojej parafji, do której są przydzieleni, mogą w poszczególnych wypadkach podczas nieobecności proboszcza

subdelegować innego kapłana do asystencji przy zawieraniu ślubów. (Can. 199 § 3. Prümmer „Manuale Iuris“ 1920, p. 219).

Co do delegacji i subdelegacji wikariuszów — Noldin (op. c. p. 774) powiada: „in praxi attendendum est ad locorum consuetudinem nec non ad statuta dioecesana“. W diecezji wileńskiej przyjęto jest uważać wikariuszów jako delegowanych do dawania ślubów. Mogą więc wikariusze subdelegować, jak powiedziano wyżej.

† JERZY, Bp. Wit.

X. Chalecki, Kanclerz Kurji.

Forma delegacji, którą proboszcz w swojej parafii upoważnia obcego kapłana do dania ślubu.

Ego infrascriptus parochus ecclesiae in N hisce litteris delego sacerdotem N. N. (nomen, cognomen, officium etc. ut supra) ad benedicendum matrimonium servata forma iuris communis inter N. N. et N. N. (nomina et cognomina), parochianos meos, (vel parochianam meam vel parochianos N. N. de licentia eorum parochi) in mea parochiali ecclesia N. (vel capella publica, quae in mea paroecia invenitur). Banna proclamata sunt, nulla impedimenta detecta, omnia documenta sunt praesto. Die.. (subscriptio parochi delegantis) L. S.

Licentia ad assistentiam matrimonio.

• Od delegacji, dawanej obcemu kapłanowi dla asystencji przy ślubach małżeńskich w parafii proboszcza delegującego, należy odróżniać zwyczajne *pozwolenie*, które otrzymać winien kapłan od własnego proboszcza stron ślubujących.

Delegacja jest konieczna do ważności małżeństwa, pozwolenie—do godziwości. Proboszcz na swoim terytorjum nie potrzebuje delegacji do asystencji przy zawieraniu małżeństw osób z obcych parafii, powinien jednak otrzymać pozwolenie od proboszcza miejsca zamieszkania contrahentium stosownie do wymagań kanonu 1097 n. 3.

• *Ad Liceitatem* requiritur: *a*, ut constet de statu libero contrahentium, i. e. immunitate a quolibet impedimento; *b*, ut saltem alteruter contrahens habeat in loco matrimonii vel domicilium vel quasi-domicilium vel menstruum commorationem, aut, si de vago agitur, ut habeat ibi actualement commorationem et adsit licentia Ordinarii loci eiusve delegati (c. 102); *c*, ut, si deficient conditiones sub *b*, indicatae, adsit licentia parochi vel

Ordinarii domicilii vel quasi-domicilii vel menstruae commorationis; in casu tamen gravis necessitatis, e. gr. si vagi sunt actu itinerantes, haec licentia praesumi potest; *d*, ut ordinarie matrimonium coram parochu sponsae celebretur, nisi iusta causa excuset; requiritur hoc ratione commorationis actualis, si sponsa sit vaga, vel haec commoratio sponsae fuerit menstrua, aut ratione domicilii vel quasi—domicilii; a hac regula solummodo iusta seu rationabilis causa excusat. Si contrahentes sunt catholici mixti ritus, ordinarie debent matrimonium celebrare in ritu viri et coram eiusdem parochu.

Parochus, qui contra statutum sub *c*, indicatum assistit matrimonio, emolumenta stolae non facit sua eaque proprio parochu remittere debet. (Prümmer „Manuale iuris“ 1920. p. 405. Blat „Commentarium“ lib. III, p. 649).

Forma piśmiennego dozwolenia do godziwego zawarcia małżeństwa, wydana przez proboszcza, kiedy strony biorą ślub w obcej parafii.

Ego infrascriptus parochus ecclesiae N. testificor, nihil ex mea parte ob stare, quominus N. N. et N. N. parochiani mei (vel parochiana mea) extra meam parochiam matrimonium contrahant in parochia N. servata forma iuris communis. Die... N. N. parochus N. N.

Pontificia Commissio ad codicis canones authentice interpretandos. Dubium in plenariis coetibus d. 2—3 iunii 1918 solutum.

Jeżeli panna młoda lub pan młody nie umieją katechizmu, czy można ich nie dopuścić do ślubu, czy też odwlec im ślub, dopóki się nie nauczą?

W tym wypadku proboszcz sam starannie nauczy ich przynajmniej pierwszych głównych zasad wiary (parochus servet praescriptum canonis 1020, § 2; et dum ea peragit quae Codex peragenda praescribit, sponso ignorantes sedulo edoceat prima saltem doctrinae christianae elementa), gdyby zaś strona lub strony nie zechciały się uczyć, to nie wolno im odmówić ślubu (quod si renuant, non est locus eos respuendi a matrimonio ad normam canonis 1066), wyjąwszy, gdyby jakiś publiczny grzesznik lub cenzurą notorycznie obłożony nie chciał przez spowiedź pojednać się z Kościołem,— wtedy proboszcz nie może dać ślu-

bu bez poradzenia się ordynariusza, chyba że ważna i nagła przyczyna nie pozwoli zwrócić się do ordynariusza. (Acta Ap. Sedis vol. X, p. 345).

Warszawskie Chrześcijańskie Towarzystwo Ochrony Kobiet donosi, iż Konsulat Amerykański przestał wydawać wizy na wyjazd wszystkim bez wyjątku emigrantom do 1-go lipca 1922 r. Pomimo tego napływają oni w dalszym ciągu i wpadają w ręce agentów, którzy wyzyskują ich i wyludniają pieniądze. Przesyłając powyższe wiadomości, Towarzystwo Ochrony Kobiet prosi o ogłoszenie o tem ludności przez Duchowieństwo diecezji.

19—X—1921. Nr. 4663.

Kurja Biskupia Wileńska, stosownie do rozkazu J. E. Pasterza diecezji, niniejszym poleca, aby katechizacja dziatwy szkolnej odbywała się w szkole w godzinach szkolnych, w kościele zaś w godzinach pozaszkolnych, a to celem uniknięcia opuszczania przez dzieci lekcyj z innych przedmiotów, co mogłoby spowodować zatarg z nauczycielstwem, z którem duszpasterze powinni współpracować zgodnie nad wychowaniem młodzieży w duchu przywiązania do Kościoła i Ojczyzny i unikać wszelkich nieuzasadnionych nieporozumień.

•Kurja Diezjalna Wileńska.

17. X. 21.

DO PRZEWIELEBNEGO DUCHOWIEŃSTWA DIECEZJI WILEŃSKIEJ.

Biskup Lubelski d. 1 października r. b. wydał w sprawie ofiar na odbudowę kościoła św. Krzyża przy uniwersytecie Lubelskim odezwę, w której czytamy: „W lipcu roku 1921 usilnem staraniem Ks. dra Idziego Radziszewskiego, rektora uniwersytetu Lubelskiego, minister spraw wojskowych oddał dawny klasztor dominikanów z murami kościoła św. Krzyża na siedzibę uniwersytecką. Obecnie kosztem wielkim przerabia się i odnawia te mury, aby odpowiedziały swemu nowemu przeznaczeniu. Lecz dawne mury kościoła św. Krzyża muszą też być przerobione, a to celem przywrócenia starej pamiątkowej świątyni św. Krzyża.

Powinny one pozyskać nową szatę i przysposobić się na piękny kościół uniwersytecki, gdzieby młodzież polska uczyła się kochać wiarę ojców i według niej żyć. Ponieważ uniwersytet katolicki w Lublinie dzwiga się funduszami ofiarności prywatnej, więc i kościół św. Krzyża tymi samymi środkami musi się odbudować i przyozdobić.

Temi myślami powodowany, jako Biskup Lubelski, zwracam się do wszystkich rodaków z wezwaniem o składki na odbudowę dawnego pamiątkowego kościoła św. Krzyża w Lublinie. Ofiarność tych, co miłują ojców naszych stare pamiątki powinna się na ten cel hojnie zaznaczyć. Ze złożonego grosza osiągniemy cel podwójny: wskresimy ładny zabytek przeszłości polskiej i damy młodzieży świątynię, która w jej wychowaniu odegra rolę doniosłą.

Ofiary składać należy w Lubelskiej Kurji Biskupiej lub do Komitetu odbudowy gmachu uniwersyteckiego, na czele którego stoi p. Wojewoda Lubelski, albo na ręce Rektora uniwersytetu bezpośrednio.

J. E. Biskup Wileński, gorąco popierając powyższe wezwanie, zachęca do składek, zwłaszcza że w uniwersytecie Lubelskim uczy się wielu kapłanów z diecezji naszej.

A. Lucjan Chalecki,
Kancelarz Kurji.

Komitet Pomocy Jeńcom.

Gmach Sejmu.

Nr. 781.

Warszawa, d. 6 października 1921 r.

DO JEGO EKSCLENCJI KS. BISKUPA WILEŃSKIEGO.

Ciężkie warunki, w jakich w większości znajdują się powracający rodacy z Rosji i ci, co tam pozostali, wymagają wysiłku ofiarnego całego narodu. Komitet Pomocy Jeńcom przy Sejmie zabiega usilnie, aby rodaków przybyłych przygotować do nowego życia w Ojczyźnie, a tych w Rosji podtrzymać istnienie przez wysyłanie żywności. Jednakże środki pieniężne, jakie drogą ofiar płyną, są tak niedostateczne, że postanowiliśmy urządzić zbiórke ofiar w całym kraju, oraz zwrócić się do Waszej Ekscelencji z uprzejmą prośbą o pomoc, aby tacka zebrana w świątyniach diecezji w jedną z najbliższych niedziel mogła być przeznaczona dla jeńców, zakładników i uchodźców do dyspozycji naszego Komitetu. (Rachunek w P. K. O. 1560).

Ufamy, że Wasza Ekscelencja nie odmówi Komitetowi swej pomocy.

Prezes Komitetu Marszałek Sejmu (—) Trąpczyński.
Przewodniczący Sek. Prop. i Zbierania Ofiar (podpis).

K. D. W.

24. — X. — 1921.

Podając do wiadomości Przewielebnego Duchowieństwa pismo powyższe, J. E. Biskup poleca, aby w najbliższą niedzielę w kościołach diecezji była zebrana na oznaczony cel składka, a pieniądze przesłane do Kurji.

Ks. Tracewski, Notariusz Kurji.

Kurja Diecezjalna Wileńska.

24. X. 1921 r. Nr. 2770/8.

DO CENTRALNEGO URZĘDU ZIĘMSKIEGO T. K. R. LITWY ŚRODKOWEJ W WILNIE.

Kurja Wileńska, wezwana do ustalenia normy ziemi, „jaką C. U. Z. ma ze skonfiskowanego w swoim czasie majątku kościelnego pozostawić dla kościoła“, zaznaczyć musi, że b. rząd rosyjski, w rozporządzeniach swoich co do własności kościelnej nie różniąc się zasadniczo od nowoczesnego prawodawstwa (Konstytucja 17. marca uważa własność „za jedną z najważniejszych podstaw ustroju społecznego i porządku prawnego“, jak również, że „każdy związek religijny, uznany przez Państwo może posiadać majątek nieruchomy“), — nie odbierał majątku od duchowieństwa, lecz tylko uchylał je od zarządzania majątkiem, wypłacając pensję od ogólnej sumy dochodów (rezolucja cesarska 20 marca 1849 r. „Konfiskowane“ tedy majątki nie przestały być prawną własnością Kościoła według brzmienia woli rosyjskiego cara: „otniud' nie poлагajetsia otniat' u duchowienstwa jeho dostojanie, no ustranit' ot uprawleńja, proizwodja soderżanie duchowienstwu urawnitjelno iz obszczej massy dochoda“.

Mając na względzie I-o, że wszelka alienacja mienia kościelnego, dokonana wbrew przepisom prawa jest nieważna i pociąga klątwę specjalnie zastrzeżoną Stolicy Apolskiej, że komisja administracyjna jest obowiązana wynagrodzić szkodę, skoro nieprawnie udzieli swego zezwolenia (Kanon Kodeksu 2345 i 2347), 2-o, że na alienację, o której mowa, potrzebna jest zgoda Stolicy

Apostolskiej, że w myśl prawodawstwa nowoczesnego, jak brzmi art. 114 Konstytucji 17 marca r. b. „Kościół Rzymsko-Katolicki rządzi się własnymi prawami; stosunek Państwa do Kościoła będzie określony na podstawie układu ze Stolicą Apostolską, który podlega ratyfikacji przez Sejm“, — Kurja, jakkolwiek nie jest zwolenniczką latyfundiów beneficjalnych a zarazem jest skłoną do przyjęcia wszelkich legalnych warunków, jakie się ułożą na podstawie konkordatu z Rzymem, nie może się uznać za kompetentną do rozstrzygnięcia kwestji w sprawie ustalenia norm ziemi, czyli redukcji majątku kościelnego, gdyż kardynalne prawo świeckie i kanoniczne głosi, że „wszelkie akty każdej władzy, która przekracza granice swej kompetencji, są nieważne“.

Prałat

Ks. Michalkiewicz,

Wikarjusz Generalny Diecezji Wileńskiej.

Z Kurji Diecezjalnej Wileńskiej. Wilno, d 24. października 1921.

Ks. Lucjan Chalecki,

Kancierz Kurji.

40 mwr